

Vereniging tot behoud van het open landschap van Kaag en Braassem e.o.

secretariaat Kruisweg 14
2481 NA Woubrugge
telefoon 0172-518929
bankrekeningnummer NL10 INGB 009 3484 09
handelsregister voor Rijnland nr. 28084151
info@openlandschapkaagenbraassem.nl
www.openlandschapkaagenbraassem.nl

De Vereniging tot behoud van het open landschap van Kaag en Braassem e.o. maakt hierbij gebruik van de gelegenheid een reactie te geven op het voorstel tot het vestigen van een industriële varkenshouderij aan de Kruisweg in de Vierambachtspolder.

Onze reactie is als volgt opgebouwd.

Na de inleiding geven wij onze overwegingen:

1. Het voorstel betekent het openstellen van de Vierambachtspolder voor verdere industrialisatie.
2. Het voorstel betekent een radicale breuk met het ruimtelijk beleid van voorgaande gemeentebesturen ten aanzien van de Vierambachtspolder.
3. Het voorstel betekent een volstrekte ontkenning van de cultuurhistorische en landschappelijke waarde van de Vierambachtspolder.
4. Het voorstel is op onderdelen in strijd met de provinciale Verordening Ruimte, het Programma Ruimte en de Visie Ruimte en Mobiliteit.
5. Het voorstel is op onderdelen in strijd met de Maatschappelijke Ruimtelijke Structuurvisie en het Raadsakkoord.

Deze overwegingen worden toegelicht in de paragrafen 1 t/m 5.

Onze vereniging maakt bezwaar tegen het feit dat de keuze van de locatie aan de Kruisweg niet is onderbouwd door een transparant en toetsbaar onderzoek.
Dit wordt toegelicht in paragraaf 6.

Onze vereniging heeft geen bezwaar tegen verwijdering van de varkenshouderij vanaf de A. de Graaflaan en ook niet tegen herontwikkeling van het aldaar vrijkomende terrein voor woningbouw.

Onze vereniging heeft wel bezwaar tegen het vestigen van het bedrijf aan de Kruisweg en tegen het feit dat die vestigingsplaats in het voorstel wordt gekoppeld aan de ontwikkelingen aan de A. de Graaflaan. Dit wordt toegelicht in paragraaf 7.

Deze notitie wordt afgesloten met een slotbeschouwing met een pleidooi om het voorstel te splitsen in één voorstel betreffende de A. de Graaflaan en één voorstel over een nieuwe locatie.

Leeswijzer

In deze notitie geven wij per paragraaf eerst onze eigen observaties en citaten.

Het zou te ver voeren om in deze reactie op alle beweringen van het voorstel in te gaan. Wij nemen slechts enkele citaten uit de Toelichting op, aan het eind van onze paragrafen en voorzien die van ons commentaar. Deze gedeelten zijn in rode kleur aangegeven.

Citaten zijn tussen aanhalingstekens geplaatst en in cursieve letters weergegeven.

Inleiding

Het proces dat voorafging aan het ter visie leggen van de mededeling “*Voorbereiding en voorontwerp bestemmingsplan A. de Graaflaan/Kruisweg te Woubrugge*” (hierna: **voorstel**) wekt onze verbazing en argwaan.

- Op 6 mei 2014 hoorden wij van de (demissionaire) wethouder Ton van Velzen “*Er zijn geen verzoeken ingediend om een bestemmingsplan tbv Nico Kroes te wijzigen*”.
- Op 24 juni zonden wij een brief aan wethouder Harry van Schooten. Daarop ontvingen wij geen reactie.
- Tijdens de vakantie van de wethouder lag het dossier op het bureau van de burgemeester, werd ons gezegd.
- Op 17 juli deelde wethouder Harry van Schooten ons mee dat het college van B&W had besloten het plan ter visie te leggen, omdat de kwestie met de ondernemer nu al 2 tot 3 jaar liep en geen verder uitstel duldde. Als er nu geen plan kwam, moest er gehandhaafd worden.
- Begin juli bracht de burgemeester namens het college het voorstel naar de pers, waarbij zij volgens de kranten sprak over zorgplicht jegens de ondernemer, economisch draagvlak voor de gemeente en een prima nieuwe locatie. Eventuele bezwaren werden bij voorbaat weggewuifd.
- Het voorstel is opgesteld door of namens Nico Kroes, op verzoek van de gemeente, vertelde hij ons. We nemen aan dat het college van B&W het voorstel als het hare beschouwt, al blijkt dat niet met zoveel woorden uit de stukken.
- Op 16 augustus besteedde het agrarisch vakblad Nieuwe Oogst aandacht aan de antwoorden die Gedeputeerde Staten gaven aan Statenlid Carla van Viegen. GS stellen: verplaatsing is mogelijk en minder woningen krijgen geurhinder. Over nadelen geen woord.
- Verdere citaten uit Nieuwe Oogst:
 - *“De bal ligt nu bij gemeente Kaag en Braassem, die haar bestemmingsplan nog moet wijzigen”.*
 - *“De provincie zit er zakelijk in, zegt Kroes, ook voorzitter van NVV West. De antwoorden zijn een stap in de goede richting. Ik hoop dat dit een weg baant voor andere bedrijven.”*
 - *“Dit zijn heldere antwoorden. GS schetst duidelijke kaders van wat wel en wat niet kan, reageert voorzitter Arie Verhorst van LTO Noord Zuid-Holland. Zij voerde het afgelopen jaar een stevige lobby om te voorkomen dat de intensieve veehouderijen in Zuid-Holland op slot gaan en daarnaast ontwikkelingsmogelijkheden krijgen.”*

Het is duidelijk dat de intensieve veehouderij op zoek is naar méér locaties voor intensieve veehouderij in Zuid-Holland.

Het beeld dat opdoemt is kenmerkend voor de regenteske manier van besturen, waarvan wij hoopten dat die achter ons zou liggen: veel en langdurig voorwerk in de achterkamers, resulterend in een voorstel, waarbij de indruk wordt gewekt dat het verder als hamerstuk kan worden behandeld.

Bij de plannen voor windturbines en daarna kassen in de Vierambachtspolder verliep het proces op vergelijkbare wijze. Gelukkig bleek in beide gevallen dat niet Gedeputeerde Staten maar Provinciale Staten en niet het college van B&W maar de Gemeenteraad bepalen wat er gebeurt.

De provinciale Verordening Ruimte is ons niet onbekend. Daarin staat wat er mag met betrekking tot de verplaatsing van bestaande intensieve veehouderij, maar ook wat er moet met betrekking tot de nieuwe locatie. Het is de gemeenteraad van Kaag en Braassem die – rekening houdend met het provinciale beleid – bepaalt of en hoe een bestemmingsplan wordt gewijzigd. Dat is zelfs het geval bij Veenderveld II, hoewel dat gebied door de provincie als industriegebied is aangewezen. Des te meer geldt het voor het wijzigen van bestemmingsplannen, waar de provincie geen claim op heeft gelegd.

Soms valt het ons moeilijk te geloven dat ‘reacties’ en ‘zienswijzen’ en ‘bezwaren’ nog serieus meegewogen zullen worden, wanneer een plan al zolang binnenskamers is voorbereid. Dat weerhoudt ons er niet van onze mening zo duidelijk mogelijk naar voren te brengen. Wellicht is er in dit late stadium toch nog een gelegenheid voor ‘invloed aan de voorkant’?

1. Het voorstel betekent het openstellen van de Vierambachtspolder voor verdere industrialisatie.

Het voorstel behelst de verplaatsing en vergroting van een bedrijf voor intensieve varkenshouderij. De Verordening Ruimte geeft de volgende definitie: *“intensieve veehouderij: bedrijf waar slacht-, fok-, leg-, of pelsdieren in gebouwen (bijna) zonder weidegang wordt gehouden, onafhankelijk van agrarische grond als productiemiddel”*. In juridische zin gaat het weliswaar om een “agrarisch bedrijf”, maar het kan beter worden gekenschetst als “industriële bedrijf”, of zo men wil “agro-industriële bedrijf”.

Terwijl agrarische bedrijven grondgebonden zijn en daarmee het landschap verzorgen, geldt dit niet voor agro-industriële bedrijven. Die zijn niet grondgebonden en evenmin hoeders van de natuur of het landschap. Ze kunnen worden gevestigd op iedere willekeurige plaats, waar de omgeving en omwonenden niet overmatig worden belast.

Bij de presentatie van het voorstel aan de pers in juli jl. werd gesteld dat het hier zou gaan om een landschappelijke impact, die *“relatief klein”* zou zijn, vergeleken met de grote gebouwen van de bestaande manege aan de Kruisweg.

De term *“relatief klein”* is in hoge mate misleidend en bedoelt blijkbaar de grote impact op de omgeving te bagatelliseren. Het complex omvat onder meer grote loodsen en silo's, die vanuit alle richtingen duidelijk zichtbaar zullen zijn. De afmetingen van het complex en de omvang van de bebouwing zijn van eenzelfde orde van grootte als de paardenhouderij en dus helemaal niet *“relatief klein”*.

Als het begrip *“relatief klein”* wordt gevolgd, dan heeft een volgende industriële vestiging van dezelfde omvang een relatief nog kleinere impact. En een derde nog weer een kleinere impact. Wanneer resulteert het toevoegen van relatief steeds kleinere impacten in een relatief grote impact? Die vraag stellen is haar beantwoorden. Dezelfde logica geldt overigens voor vestigingen, die (relatief) groot zijn.

Het gaat er niet in de eerste plaats om of deze ingreep klein of groot is, maar om het feit dat hier een groot precedent wordt geschapen. Wanneer er één varken over de dam is, zijn er geen argumenten meer om andere varkens de toegang te weigeren. Geen weldenkend mens zal geloven dat de industrialisatie van de Vierambachtspolder daarna beperkt blijft tot deze ene varkenshouderij. Binnen de kortste keren komt uitbreiding aan de orde en/of verandering van de aard van het bedrijf en/of toevoeging van de Gnephoekactiviteiten van de varkenshouder en/of de vestiging van andere, al dan niet overeenkomstige bedrijven. Ook de lobby van de brancheorganisaties spreekt boekdelen.

Het voorstel om in het hart van de Vierambachtspolder deze industrie te vestigen zet de deur wagenwijd open voor verdere industrialisatie van deze polder en de daarmee samenhangende mogelijkheden voor grondspeculatie. Wellicht is dit niet de bedoeling, maar het is wel het onvermijdelijke gevolg. Het gelijkheidsbeginsel maakt het onmogelijk volgende aanvragers de deur te wijzen.

In het voorstel staat (pag. 13):

“Door clustering met de naastgelegen manege blijft de openheid van het landschap behouden.”

Dit is een onzinnige opmerking. Het gaat om een verdubbeling van het aanwezige complex, waardoor de openheid van het landschap vanuit alle windstreken wel degelijk opnieuw ernstig wordt aangetast. Groei van het complex en/of toevoeging van nieuwe complexen valt niet meer tegen te houden, waardoor de openheid van het landschap in steeds ernstiger mate zal worden aangetast.

2. Het voorstel betekent een radicale breuk met het ruimtelijk beleid van voorgaande gemeentebesturen ten aanzien van de Vierambachtspolder.

Zo'n 25 jaar geleden is in de Vierambachtspolder aan de Kruisweg 18 begonnen met de bouw van een woning met loods. In fasen is doorgebouwd tot de paardenhouderij de huidige omvang kreeg. Hoewel het toenmalige gemeentebestuur van Woubrugge-Hoogmade zich daartoe met hand en tand heeft verzet, kon de vestiging niet worden voorkomen. Daarmee werd een forse en storende inbreuk gemaakt op het open landschap van die polder.

Gedurende het laatste decennium van de vorige eeuw werd gestreden over het al dan niet plaatsen van grote windturbines in dezelfde polder. Na jarenlange discussies werd eerst door de provincie Zuid-Holland en daarna door de gemeenteraad van Jacobswoude besloten dat de waarde van die polder te groot was om windturbines te plaatsen. Dat was mede te danken aan massaal verzet van de inwoners. Inmiddels wordt het overgrote deel van het Groene Hart door de provincie van windturbines gevrijwaard.

In het begin van deze eeuw ontstond het plan de Vierambachtspolder vol te bouwen met honderden hectaren kassen voor de glastuinbouw. Dat plan ondervond veel weerstand bij de inwoners en de gemeente, inmiddels Kaag en Braassem. Vervolgens werd het door Provinciale Staten afgeschoten. Dat had zowel te maken met het ontbreken van vraag naar nieuwe kassen, als met de landschappelijke en recreatieve waarde van deze polder.

Het voorstel om in dezelfde polder nu een agro-industrie te vestigen vormt, zelfs wanneer die niet zou worden gevolgd door meer industrieën (wat ons onwaarschijnlijk voorkomt), een radicale breuk met het beleid van de opeenvolgende gemeentebesturen in de voorbije decennia.

Waarom deze radicale ommezwaai wordt gemaakt wordt op geen enkele wijze uitgelegd, laat staan verdedigd. Het valt ook niet te verdedigen op basis van het gemeentelijk beleid inzake ruimtelijke ordening en recreatie.

Het is ronduit cynisch dat de van oudsher ongewenste vestiging van een paardenhouderij nu wordt aangevoerd als precedent voor de vestiging van een industriële varkenshouderij. Dat daarbij de recreatieve functie van die paardenhouderij ook nog wordt geschaad, maakt het voorstel helemaal onbegrijpelijk.

3. Het voorstel betekent een volstrekte ontkenning van de cultuurhistorische en landschappelijke waarde van de Vierambachtspolder.

Voor diegenen, die de Vierambachtspolder nog onvoldoende kennen volgt hier enige informatie uit Wikipedia. Het zal duidelijk zijn dat het voorstel volkomen indruist tegen de cultuurhistorische betekenis van deze polder.

Locatie op de polderkaart van [W.H. Hoekwater](#) uit 1901

*“De **Vierambachtspolder** is een grote polder in de provincie Zuid-Holland, gelegen ten noorden van Alphen aan den Rijn, grotendeels in de gemeente Kaag en Braassem. De polder ligt tussen Alphen aan den Rijn en de dorpen Woubrugge, Rijnsaterwoude en Ter Aar en wordt in noord-zuid-richting doorsneden door de N207. Midden in de polder kruist deze weg de Kruisweg. Op die plaats staat een monument ter herinnering aan het voormalige dorp Jacobswoude.*

De in West-Nederland door vervinging ontstane plassen werden later vaak weer drooggelegd met behulp van molens. Voor de vervinging was het zuidelijk deel van wat nu de Vierambachtspolder is deel van Oudshoorn (polder).

De huidige polder is ontstaan door het samenvoegen van negen omliggende polders. Deze polders waren verdeeld over vier ambachtsheerlijkheden. In 1732 verzochten de ambachtsbesturen van deze heerlijkheden, Esselijkerwoude, Ter Aar, Oudshoorn en Rijnsaterwoude, aan de Staten van Holland om goedkeuring tot de droogmaking en bedijking van het waterschapsgebied Vierambacht. Vandaar de naam "Vierambachtspolder". In 1739 is door middel van elf windwatermolens begonnen met het droogmalen van de polder. Een gesloten ringdijk werd om de gehele polder gelegd. De Ridderbuurt is nog altijd als bovenland (niet ontevend land) in de polder zichtbaar. In 1744 viel de polder droog.

De uiteindelijke verkavelingsrichting werd in 1746 bepaald. Deze verkaveling is waarschijnlijk gebaseerd op de verkaveling die bestond voor de drooglegging en behouden diende te blijven. De kenmerkende vorm van de oude negen polders is nog gedeeltelijk te zien doordat de strokenverkaveling niet in één duidelijke richting ligt maar is aangepast op deze oude polderstructuur.

De Vierambachtspolder is een voorbeeld van een oude droogmakerij en wordt als landschappelijk waardevol beschouwd. De provincie Zuid-Holland heeft daarom de Vierambachtspolder aangemeld voor de Canon van het Nederlandse landschap.”

Wij constateren dat de Vierambachtspolder weliswaar niet is opgenomen in deze Canon, maar door de provincie toch dermate waardevol werd geacht, dat hij voor die Canon werd aangemeld. Ook een nominatie heeft betekenis, al winnen niet alle genomineerden de hoofdprijs.

4. Het voorstel is op onderdelen in strijd met de provinciale Verordening Ruimte, het Programma Ruimte en de Visie Ruimte en Mobiliteit.

Op 9 juli 2014 hebben Provinciale Staten een aantal beleidsdocumenten vastgesteld, waaronder de Verordening Ruimte, het Programma Ruimte en de Visie Ruimte en Mobiliteit. Uit de honderden pagina's geven wij een aantal relevante citaten.

Het voorstel doet het voorkomen alsof het volledig in overeenstemming is met deze documenten, in het bijzonder met de **Verordening Ruimte**. Die stellingname delen wij niet. Daarom bezien wij eerst die verordening (punt 4a). Vervolgens gaan wij in op het **Programma Ruimte** (punt 4b) en de **Visie Ruimte en Mobiliteit** (punt 4c).

4a. Verordening Ruimte

In artikel 2.2.1 Lid 1 staat "*Een bestemmingsplan kan voorzien in een nieuwe ruimtelijke ontwikkeling*". Er worden drie soorten ruimtelijke ontwikkeling onderscheiden: inpassen, aanpassen en transformeren. Het voorstel valt duidelijk onder de categorie 'aanpassen', want het past als "*ruimtelijke ontwikkeling qua aard of schaal*" niet binnen het gebied.

Het bedrijf past **qua aard** niet, want de polder wordt gebruikt door grondgebonden agrarische bedrijven (bestemming Ava) en dat heeft geen enkel verband met een niet grondgebonden industriële varkenshouderij (bestemming Aiv). Dat de intensieve varkenshouderij naast de dagrecreatieve paardenhouderij-manege (bestemming dRm) komt te staan, maakt de locatie nog minder passend.

Het bedrijf past ook niet **qua schaal**, want het verdubbelt de aanwezige naastgelegen bebouwing die er grotendeels nooit had mogen komen. Dat van een goede inpassing in het landschap geen sprake kan zijn, wordt zichtbaar door de landschappelijk storende aanwezigheid van de paardenhouderij. Met een naastgelegen varkenshouderij wordt de ruimtelijke kwaliteit verder geweld aangedaan.

In artikel 2.2.1 Lid 1 staat verder: "*als de ruimtelijke ontwikkeling qua aard of schaal niet past binnen het gebied (aanpassen), wordt deze uitsluitend toegestaan mits de ruimtelijke kwaliteit per saldo ten minste gelijk blijft* door:

- i. zorgvuldige inbedding van de ontwikkeling in de omgeving, rekening houdend met de relevante richtpunten van de kwaliteitskaart, en*
- ii. het zo nodig treffen van **aanvullende ruimtelijke maatregelen**"*

Over die aanvullende ruimtelijke maatregelen handelt de rest van dit artikel. Het lijkt ons onwaarschijnlijk dat daaraan kan worden voldaan. Duidelijk is, dat de provincie het behoud van de ruimtelijke kwaliteit belangrijk vindt. Met deze locatie kan de ruimtelijke kwaliteit niet behouden blijven. Dat roept de vraag op waarom deze locatie is gekozen. Daarover meer in paragraaf 6 van deze notitie.

In artikel 2.3.1 staat dat een bestemmingsplan voor agrarische gronden moet voldoen aan een aantal voorwaarden, waaronder de volgende:

"f. nieuwe intensieve veehouderij als hoofdtak of als neventak wordt uitgesloten;

*g. **verplaatsing** van een op 1 januari 2014 in de provincie Zuid-Holland bestaande intensieve veehouderij is mogelijk mits"*

*h. **uitbreiding van bebouwing** ten behoeve van bestaande intensieve veehouderij als hoofdtak **kan** binnen het bouwperceel van maximaal 2 hectare worden toegelaten, voor zover"*

Een bestaande intensieve veehouderij mag worden verplaatst en ten behoeve van die bestaande intensieve veehouderij mag de bebouwing worden uitgebreid. De nieuwe regels vergen nu eenmaal steeds meer ruimte per varken. Dat bij verplaatsing van een bedrijf gelijktijdig de mogelijkheid wordt geboden om ieder varken meer ruimte te geven, is begrijpelijk.

Het gaat in het voorstel echter slechts voor een derde deel om verplaatsing van een bestaande intensieve veehouderij. Het gaat ook om een verdrievoudiging en een toevoeging. Het aantal

varkens dat met het fokbedrijf te maken heeft wordt drie maal zo groot (van 1146 naar 3437) en er worden 256 vleesvarkens aan toegevoegd. Dan is er geen sprake van verplaatsing van een bestaand bedrijf, maar van de vestiging van een (grotendeels) nieuwe intensieve veehouderij, die volgens artikel 2.3.1 wordt uitgesloten.

Dat **uitbreiding van bebouwing** voor de bestaande intensieve veehouderij zou worden toegestaan, betekent niet dat vanzelfsprekend **uitbreiding van activiteiten** zal worden toegestaan. Verder staat er dat uitbreiding van bebouwing **kan** worden toegelaten, niet dat het **zal** of **moet** worden toegelaten.

Maar zelfs als deze verplaatsing en uitbreiding volgens de letter van genoemde artikelen in principe wel toelaatbaar zou zijn, dan impliceert dat nog niet dat iedere willekeurige nieuwe locatie past binnen het provinciale beleid dat **“verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit”** centraal stelt.

In artikel 2.3.2 staat dat een bestemmingsplan voor gronden buiten het bestaand stads- en dorpsgebied onder voorwaarden ander gebruik mogelijk kan maken van bestaande bebouwing, waaronder voormalige agrarische bebouwing. Daaraan is wel de volgende voorwaarde verbonden: **“de nieuwe functie brengt geen belemmeringen met zich mee voor de bedrijfsvoering van de omliggende agrarische bedrijven”**.

Hier gaat het weliswaar niet letterlijk om ander gebruik van bestaande bebouwing en om belemmeringen voor omliggende agrarische bedrijven, maar wel om ander gebruik van agrarische grond (Ava) en belemmeringen voor een aanliggend recreatief bedrijf (dRm). Het is ondenkbaar dat deze voorwaarde daarbij niet op vergelijkbare wijze gehanteerd zou behoren te worden.

In artikel 2.3.3 staat: **“verplaatsing van een bestaand niet-agrarisch bedrijf of andere niet-agrarische bebouwing naar een nieuwe locatie buiten bestaand stads- en dorpsgebied is mogelijk indien per saldo de ruimtelijke kwaliteit verbetert en de bebouwing en de verharding op de oorspronkelijke locatie worden verwijderd”**.

In juridische zin gaat het in het voorstel om een ‘agrarisch bedrijf’. In feitelijke zin gaat het om een agro-industrieel, niet grondgebonden bedrijf en is het zinnig de bedoeling van dit artikel te bezien.

Op de huidige locatie wordt **“de bebouwing en de verharding”** verwijderd. Daarvoor in de plaats komen maximaal 36 woningen en bijbehorende verharding. Verbetert dat de ruimtelijke kwaliteit? Op de nieuwe locatie komt er nieuwe verharding en nieuwe bebouwing, die de kwaliteit daar alleen maar ernstig verslechteren.

Op de huidige locatie vermindert de geuroverlast. Op de nieuwe locatie staan minder woningen, maar wordt de geuroverlast door de verdrievoudiging van het fokbedrijf en de toevoeging van mestvarkens veel groter. Daar mogen dan, behalve de inwoners, ook de gebruikers van het paardenpension en de manege en de vele voorbijkomende recreanten van meegenieten.

Al met al zal per saldo de ruimtelijke kwaliteit niet verbeteren.

In artikel 3.2 Lid 1 staat: **“Gedeputeerde staten kunnen op verzoek van burgemeester en wethouders ontheffing verlenen van de regels van deze verordening voor zover de verwezenlijking van het gemeentelijk ruimtelijk beleid wegens bijzondere omstandigheden onevenredig wordt belemmerd in verhouding tot de met die regels te dienen provinciale belangen”**.

Het is niet aannemelijk dat het gemeentelijk ruimtelijk beleid onevenredig wordt belemmerd.

In artikel 3.2. Lid 5 staat: **“Gedeputeerde staten houden bij de beslissing op het verzoek om ontheffing rekening met de Visie ruimte en mobiliteit en het Programma ruimte”**.

Op blz. 52 staat uitvoerig aangegeven dat ook de gemeenten dat moeten doen.

4b. Programma Ruimte

“Het veenlandschap van het Groene Hart

Operationeel doel: Versterken en behouden van het veenweidelandschap in het Groene Hart”

“In het veenlandschap kiest de provincie voor behoud en versterking van het waterrijke en open karakter en de kenmerkende afwisseling van veenweidelandschap, rivieren, boezems, plassen en droogmakerijen. Het Hollands Plassengebied kan zich verder ontwikkelen tot een toeristisch aantrekkelijk watersportgebied, passend ingebed in de waardevolle cultuur- en natuurlandschappen.” (blz.54)

Onze gemeente maakt deel uit van het Hollands Plassengebied en de Vierambachtspolder behoort tot de waardevolle droogmakerijen. Het is evident dat het voorstel volkomen in strijd is met het operationele doel van het Programma Ruimte.

4c. Visie Ruimte en Mobiliteit

Over de vereisten, waaraan de nieuwe locatie moet voldoen, zijn uiteraard geen specifieke bepalingen opgenomen in de provinciale Visie Ruimte en Mobiliteit, maar de algemene strekking van de visie is glashelder. Het **“verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit”** is één van de vier rode draden van de Visie (blz.9).

“Ruimtelijke ontwikkelingen moeten bijdragen aan de kwaliteit van de omgeving. Ruimtelijke kwaliteit is niet alleen een item voor deskundigen, maar ook onderwerp van een voortdurend maatschappelijk debat en gesprek.” (blz.11)

“In de gehele provincie, zowel in het stedelijk gebied als in het landelijk gebied, beoogt het kwaliteitsbeleid een ‘ja, mits-beleid’: ruimtelijke ontwikkelingen zijn mogelijk, met behoud of versterking van de ruimtelijke kwaliteit” (blz.11)

*“In het buitengebied zijn agrarische landschappen en natuurlandschappen veelal beeldbepalend. het veenlandschap dat grotendeels is opgebouwd uit het uitgestrekte veenweidegebied met zijn langgerekte kavels en de **droogmakerijen** met hun kenmerkende rechthoekige structuur. Het zijn allemaal voorbeelden waarbij vanuit verschillende uitgangssituaties en in verschillende periodes het land zo goed mogelijk is ingericht voor het landbouwkundig gebruik. Ook in de toekomst blijft het **agrarisch gebruik een belangrijke drager voor de ruimtelijke kwaliteit in het buitengebied”** (blz.15)*

Het veenlandschap van het Groene Hart

*“In het veenlandschap zet de provincie in op behoud en versterking van het waterrijke en open karakter. Daarnaast is behoud van de kenmerkende afwisseling van veenweidelandschap, rivieren, boezems, plassen en **droogmakerijen** van groot belang. De veenlandschappen combineren een agrarische economie met cultuurhistorische en ecologische waarden. Deze combinatie maakt de landschappen ook aantrekkelijk als recreatief en toeristisch gebied.” (blz.53)*

Vitale en aantrekkelijke agrarische cultuurlandschappen

“De grondgebonden landbouw blijft daarnaast een belangrijke drager van de ruimtelijke kwaliteit in Zuid-Holland.” (blz.59)

Droogmakerijenlandschap

“Droogmakerijen zijn ontstaan uit natuurlijke meren en uit verveningen. Ze hebben een duidelijke begrenzing door een ringdijk, ringvaart of oude hoge oeverlanden. Het landschap is visueel open (tenzij het is verstedelijkt), grootschalig en ligt gemiddeld enkele meters lager dan de omgeving. De droogmakerij kent een aangelegd watersysteem met hoofdtochten, gemaal en een regelmatige basisverkaveling. Ontginningsboerderijen liggen op regelmatige afstand langs de ontginningsweg. Elke droogmakerij heeft haar eigen ordening en maat; kavelgrootte en lengte-breedteverhouding zijn uniek. Deze typerende opbouw is bepalend voor de manier van inpassing van nieuwe ontwikkelingen.” (blz.93)

De kernpunten van het provinciaal beleid zijn duidelijk: verplaatsen van een bestaande intensieve veehouderij is toegestaan, maar nieuwe intensieve veehouderij niet. Dat moet wel gebeuren met behoud of verbetering van ruimtelijke kwaliteit.

De voorgestelde verplaatsing heeft in hoge mate het karakter van nieuwe intensieve veehouderij.

De voorgestelde locatie draagt niet bij aan de ruimtelijke en recreatieve kwaliteit van de Vierambachtspolder, maar doet daaraan afbreuk.

In het voorstel staat (pag. 10 en 12):

“Het bestemmingsplan is van zodanige schaal dat er weinig tot geen raakvlakken zijn met de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.”

“Met dit lokale maatwerk is het plan in lijn met de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte.”

“De voorgenomen ontwikkeling is daarmee in overeenstemming met het beleid van de provinciale structuurvisie.”

Er zijn niet alleen raakvlakken met de Visie Ruimte en Mobiliteit, het Programma Ruimte en de Verordening Ruimte, maar zelfs conflicten.

In het voorstel staat (pag. 13):

“De provincie wil ruimte scheppen voor landbouw zodat de landbouw een vitale sector blijft en waar mogelijk bijdraagt aan behoud en versterken van landschappelijke kernkwaliteiten.

Hier is geen sprake van grondgebonden landbouw, maar van niet-grondgebonden agro-industrie, die de landschappelijke kernkwaliteiten schade toebrengt.

Mede op grond van uitlatingen van de varkenshouder, stellen wij dat het slechts een kwestie van tijd is, voordat uitbreiding van het bedrijf aan de orde komt. Als dit voorstel wordt aangenomen, is de kans om een volgend voorstel van hem of anderen tegen te houden verkeken.

In het voorstel staat (pag. 14):

“Voor de verplaatsing van het varkensbedrijf naar het grootschalig agrarisch landschap in het buitengebied zou ... door de provincie een ontheffing kunnen worden verleend.”

Een dergelijke ontheffing heeft betrekking op verplaatsing van een bedrijf, maar het gaat hier in overwegende mate om een nieuw bedrijf. Ook voor het verplaatsen zijn Gedeputeerde Staten gehouden aan art.3.2 Lid 5 van de Verordening Ruimte: *“Gedeputeerde staten houden bij de beslissing op het verzoek om ontheffing rekening met de Visie ruimte en mobiliteit en het Programma ruimte”.*

In het voorstel staat (pag. 16):

“Het inpassingsplan dat ten grondslag ligt aan de uitwerking van de wijzigingsbevoegdheid past bij de uitgangspunten van het gebiedsprofiel.”

Het is ons niet duidelijk wat met de zin wordt bedoeld. Een aanvaardbare inpassing van de varkenshouderij in het hart van de Vierambachtspolder is niet goed voorstelbaar.

5. Het voorstel is op onderdelen in strijd met de Maatschappelijke Ruimtelijke Structuurvisie en het Raadsakkoord.

Wij gaan achtereenvolgens in op de Maatschappelijke Ruimtelijke Structuurvisie (MRSV) (punt 5a) en het Raadsakkoord (punt 5b).

5a. MRSV

Keuze 1 (blz.13) luidt: *“GEEN NIEUWE WONINGBOUWPLANNEN”*

Keuze 4 (blz.14) luidt: *“RUIMTELIJKE KWALITEIT STAAT VOOROP”* en spreekt verder over *“het blijvend beschermen van onze waardevolle landschappen.”*

De thema's van de MRSV zijn leefbaarheid, economische dynamiek en ruimtelijke kwaliteit. In hoofdstuk 3, de structuurvisie, staat (blz.15): *“In de MRSV beschouwen we het historisch gegroeide landschap als decor waarbinnen ontwikkelingen plaats gaan vinden.”*

Op de kaart (blz.16/17) wordt aangegeven dat in de Vierambachtspolder *“landbouw”* en *“veeteelt”* worden bedreven.

Op blz.18 staat:

“De ruimtelijke hoofdstructuur is de basis. Daar ligt de kracht van de gemeente. In het Strategisch Document is de koers geformuleerd als ‘behoud door ontwikkeling’. Hiervoor is de historische gegroeide landschappelijke hoofdstructuur een belangrijke drager. Voor een groot deel is deze hoofdstructuur een gegeven”.

“De ruimtelijke hoofdstructuur is een belangrijk vertrekpunt voor het benutten van het recreatief potentieel van de gemeente. De veenweidegebieden met alle molens lenen zich uitstekend voor dagtochten te voet of op de fiets. In het oosten is de kaart leger. Daar is meer ruimte voor openheid van het landschap en grootschalige landbouw met recreatieve nevenfuncties.”

Op blz. 22 staat:

“Op deze manier draagt Kaag en Braassem bij aan de diversiteit van natuur en landschap en instandhouding van het Groene Hart.”

“Het westelijke deel van Kaag en Braassem bestaat uit veenweidegebieden, polders en plassen. Het landschap is open door de weilanden en de grote hoeveelheid sloten. Er zijn veel doodlopende weggetjes. De natuurwaarde is groot, net als de cultuurhistorische waarde van de oude verkavelingspatronen. Molens en kerktorens zijn overal in het gebied zichtbaar. Het gebied ademt rust, ontspanning, natuur en groen uit. De gemeente Kaag en Braassem vindt deze waarden van groot belang en zet zich in deze te behouden.”

“De agrariërs zijn overwegend melkveehouders, maar hebben zich ook bekwaamd in natuurbeheer.”

Op blz.23 staat:

“De droogmakerijen zijn grootschalige open polders. Het primaire grondgebruik is landbouw, zowel akkerbouw als veeteelt”. Verder wordt gesproken over recreatieve routes, recreatieve trekpleisters, aandacht voor de recreatieve kant en ook nadrukkelijk aandacht voor verhoging van de landschaps- en natuurwaarde.

Op blz.29 staat:

*“Van oudsher is landbouw (veeteelt en akkerbouw) een grote economische drager voor onze gemeente. Naast voedselproductie is de agrariër ook actief met beheer van natuur en landschap”.
“Versnippering van landbouwgronden moet dan ook zoveel mogelijk worden tegengegaan”.*

Op blz.30 staat:

“In de nabijheid van dorpskernen is incidenteel intensivering mogelijk indien dit het waardevolle en open landschap niet schaadt. Zo blijft de agrariër beheerder van het open landschap, ...”

“De agrariërs zijn zelf verantwoordelijk voor het ontplooiën van nieuwe activiteiten en inpassing daarvan in het landschap. De rol van de gemeente beperkt zich tot het inzetten van instrumenten voor het planologisch (ruimtelijk) beleid.”

Het vestigen van een intensieve varkenshouderij midden in de Vierambachtspolder staat in schrille tegenstelling met al deze fraaie bedoelingen. Er is wel sprake van ‘ontwikkeling’, maar dan in negatieve zin en het zet de deur open voor nog meer negatieve ontwikkelingen.

Intensieve varkenshouderij heeft niets te maken met de grondgebonden agrarische activiteiten, die in het buitengebied worden uitgeoefend en doet afbreuk aan de natuurwaarden en de recreatieve aantrekkelijkheid.

De wijze waarop de gemeente de “*instrumenten voor planologisch (ruimtelijk) beleid*” hier heeft ingezet is onbegrijpelijk. Van een gemeentelijk planologisch (ruimtelijk) beleid inzake intensieve veehouderij blijkt in ieder geval niets uit de MRSV.

In het voorstel staat (pag. 10 en 12):

“De verplaatsing van de varkenshouderij naar het grootschalig landschap van de droogmakerij is in lijn met de uitgangspunten van de Maatschappelijke Ruimtelijke Structuurvisie van de gemeente.”

“De ontwikkeling is beperkt van grootte en is in lijn met de gemeentelijke structuurvisie (MRSV).”

Dit is een ronduit verbijsterende bewering. Ieder die de moeite neemt de strekking van de MRSV te begrijpen, kan slechts concluderen dat het vestigen van niet grondgebonden industrie in het groene agrarische gebied niet in lijn, maar in strijd is met de MRSV.

5b. Raadsakkoord

“Anders denken, anders doen; een vernieuwing in het besluitvormingsproces. Leidraad zijn de twee door de vorige gemeenteraad vastgestelde ruimtelijke en sociale kaders; de Maatschappelijk Ruimtelijke Structuurvisie (MRSV) en de Maatschappelijke Agenda (MAG). Binnen deze hoofdlijnen gaat het nieuwe college met inwoners, maatschappelijke organisaties, dorpsraden, bedrijven en verenigingen in gesprek over de uitwerking ervan: ‘hoe willen we dat bereiken?’ Geen inspraak aan de achterkant, maar invloed aan de voorkant.”

“Meer ruimte voor het benutten van leegstaande panden voor (startende) ondernemers. We stellen een beperking aan nieuwe bedrijventerreinen. Pas als er optimaal gebruik is gemaakt van bestaande terreinen, is er plaats voor nieuwe.”

*“Een goed onderhouden leefomgeving, waarin de groene kwaliteit van de gemeente wordt gekoesterd en met maatwerk op het gebied van onderhoud. **De leefomgeving stopt niet bij de dorpsgrenzen. De schoonheid van Kaag en Braassem zit ook in ons uitgestrekte buitengebied**, doorregen met watergangen, plassen en meren. Hier kan iedereen van genieten: inwoners, bezoekers, toeristen, recreanten. Iedereen is welkom. We staan voor versterking van onze positie als recreatiegemeente. Uitbreiding en verbetering van het wandel-, fiets- en vaar netwerk, zodat we de aanwezige schoonheid beter bereikbaar maken. Dit pakken we samen met ondernemers op.”*

“De agrarische sector als drager van het landschap.”

Het is evident dat het voorstel ook niet strookt met het Raadsakkoord, waarin de bedoelingen van de MRSV opnieuw zijn verankerd.

In het Raadsakkoord staat ook:

“We houden in de gaten of nieuwe ontwikkelingen reden geven om bestemmingsplannen aan te passen. Vooralsnog hanteren we de geldende bestemmingsplannen. Deze zijn op orde.”

Ook wij zijn van mening dat het Bestemmingsplan Buitengebied Jacobswoude op orde is. Wij vinden dat deze orde niet verstoord moet worden door de vestiging van een industriële varkenshouderij.

6. De keuze voor de locatie Kruisweg is niet onderbouwd

Om de varkenshouderij te kunnen verplaatsen is uiteraard een nieuwe locatie nodig. Aangezien deze activiteit niet grondgebonden is kan daartoe in principe iedere locatie worden gebruikt, die de ruimtelijke kwaliteit geen schade berokkent en geen onevenredig economisch nadeel en/of (geur)overlast voor omwonenden veroorzaakt.

Er zijn verschillende hulpmiddelen om te bepalen of een nieuwe activiteit onvermijdelijk in de groene ruimte (buiten de rode/BSD contouren) gevestigd mag worden, zoals de SER-ladder en de Ladder voor Duurzame Verstedelijking. In het Programma Ruimte staat de Bodemladder (blz.59).

Los van de vraag of deze instrumenten nu precies van toepassing zijn op dit voorstel, het zijn allemaal instrumenten die de bedoeling hebben om te voorkomen dat iedere ondernemer of particulier onmiddellijk grijpt naar de simpelste en goedkoopste oplossing: bouwen op agrarisch areaal. Woningbouw buiten de BSD-contouren mag alleen onder strikte voorwaarden. Bedrijventerreinen moeten eerst worden volgebouwd en geherstructureerd, voordat in de groene ruimte gebouwd mag worden. Vergelijkbare regels gelden voor de glastuinbouw. En dergelijke restricties zouden niet gelden voor industriële intensieve veehouderij, een activiteit die ook nog gezondheidsrisico's en aanzienlijke geuroverlast (ook ver buiten de formele stankcirkels) met zich meebrengt.

Uit niets blijkt dat er een serieuze poging is ondernomen om te zoeken naar de minst ongeschikte locatie voor de vestiging van de varkenshouderij. De simpele veronderstelling dat buurgemeente Alphen aan den Rijn niet meewerkt aan uitbreiding van het bedrijf van de varkenshouder in de Gnephoekpolder is blijkbaar voldoende.

Als de locatie aan de Kruisweg de meest geschikte locatie is, dan is daarmee aangetoond dat er binnen de gemeente Kaag en Braassem geen geschikte locatie voor dit bedrijf bestaat.

Bij de presentatie van het voorstel aan de pers in juli jl. werd gesproken over “zorgplicht” (voor wie allemaal?), over “economisch draagvlak” (van wie dan wel?) en over het feit dat Kruisweg 18 “op grote afstand van woonwijken” ligt. Dat zijn blijkbaar voldoende argumenten om een serieus onderzoek naar een aanvaardbare locatie achterwege te laten. En mocht een dergelijk onderzoek wel zijn gemaakt, dan had dat openbaar, transparant en toetsbaar moeten zijn.

Overigens zou uit een dergelijk onderzoek ook kunnen blijken dat er in onze gemeente, of zelfs in de omgeving van onze gemeente, geen aanvaardbare locatie gevonden kan worden. De minst slechte locatie hoeft nog geen aanvaardbare locatie te zijn. Misschien is de Randstad wel te vol geworden voor dit soort intensieve veehouderijen. Dat behoort tot het ondernemersrisico. De gemeente beoordeelt voorstellen. Het behoort niet tot de taken van de gemeente om voor een afgewezen locatie een alternatieve locatie aan te bieden.

Onze vereniging maakt bezwaar tegen het feit dat de keuze van de locatie aan de Kruisweg niet is onderbouwd door een openbaar, transparant en toetsbaar onderzoek.

In het voorstel staat (pag. 10):

“Om een zorgvuldig gebruik van de schaarse ruimte te bevorderen, is een ladder voor duurzame verstedelijking geïntroduceerd.”

Ons is niet gebleken dat deze ladder, of enige andere ladder, is gebruikt. Overigens is dat slechts één van de instrumenten die ervoor moeten zorgen dat het gebied buiten de rode/BSD contouren (van Bestaand Stads- en Dorpsgebied) niet onnodig wordt volgebouwd.

7. De ontwikkelingen aan de A. de Graaflaan worden ten onrechte gekoppeld aan de verplaatsing van de varkenshouderij naar de Kruisweg.

Het voorstel omvat verschillende elementen, die wellicht vanuit het gezichtspunt van de ondernemer met elkaar zijn verband houden, maar het gaat hier in feite om los van elkaar staande bestemmingszaken, die elk op eigen merites behoren te worden beoordeeld:

- het verwijderen van een (op de huidige locatie niet langer houdbare) intensieve varkenshouderij uit de bebouwde dorpskern zal bij niemand op weerstand stuiten;
- het saneren en herontwikkelen van de vrijkomende locatie leent zich wellicht voor debat, maar is een zaak waarin onze vereniging zich vooralsnog niet in zal mengen;
- de keuze van de nieuwe locatie is een zaak voor weer een heel ander maatschappelijk debat.

Het voorstel wil kennelijk de indruk wekken dat het uitsluitend gaat om het hervestigen van de intensieve varkenshouderij van de heer N. Kroes, die dan ook nog sterk wordt uitgebreid en van karakter wordt veranderd. Daarbij wordt de locatie aan de Kruisweg gepresenteerd, alsof dat de onontkoombare voorwaarde zou zijn om de beoogde voordelen aan de A. de Graaflaan te kunnen behalen. Die voorstelling van zaken is onjuist. **De nieuwe situatie aan de A. de Graaflaan kan ook worden bereikt wanneer het bedrijf verhuist naar een locatie, desnoods elders in het land.**

De principiële vraag is of een deel van de Vierambachtspolder aan de huidige bestemming Ava (=grondgebonden veehouderij, akkerbouw en vollegrondstuinbouw) moet worden onttrokken en de nieuwe bestemming Aiv (=intensieve veehouderij) moet krijgen. Wie zich daar vervolgens gaan vestigen staat volkomen los van de nieuwe bestemming. Dat kan vandaag varkenshouder Kroes zijn of iemand anders. Wie het over enkele jaren zal zijn en hoe die de bestemming dan gaat invullen weet niemand.

De aanvaardbaarheid van de nieuwe bestemming Aiv moet worden getoetst, onder andere aan de hand van de criteria die gelden voor het “verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit”. Het mag geen gelegenheidswetgeving zijn. Het kan toch niet zo zijn dat tot deze bestemmingswijziging uitsluitend zou worden besloten, omdat zich de heer Kroes heeft gemeld? Zou die bestemmingswijziging ook zijn voorgesteld wanneer zich een willekeurige andere varkenshouder bij het gemeentebestuur had gemeld met de vraag zich hier te mogen vestigen?

Het bestuurlijk koppelen van de beoogde veranderingen aan de A. de Graaflaan aan de herbestemming van het perceel aan de Kruisweg is niet noodzakelijk en niet zoals het hoort.

Slotbeschouwing

Het voorstel is uiteraard één groot pleidooi, dat wordt gekenmerkt door eenzijdigheid. In onze reactie laten wij de keerzijde zien en onderbouwen wij onze fundamentele bezwaren tegen één onderdeel van het voorstel: de keuze van de nieuwe locatie aan de Kruisweg en de koppeling van die keuze aan de andere onderdelen van het voorstel.

Die locatie zet onherroepelijk de deur open voor meer agro-industriële bedrijven en andere niet-grondgebonden industrieën. Daarmee wordt het waardevolle cultuurlandschap van de Vierambachtspolder, nadat eerdere aanslagen zijn verijdeld, alsnog onnodig aangetast.

De provinciale regels zijn duidelijk: nieuwe vestiging mag niet, verplaatsing mag wel, maar niet naar een foute locatie. Een nieuwe locatie moet voldoen aan de eisen van ruimtelijke kwaliteit.

Op blz.52 van de Verordening Ruimte staat: *“Samenhang met visie en programma
Zoals hierboven aangegeven bevat de verordening een deel van het ruimtelijk beleid van de provincie Zuid-Holland. De provincie verwacht van gemeenten dat bij het opstellen van ruimtelijke plannen ook rekening wordt gehouden met de andere delen van het ruimtelijk beleid, zoals opgenomen in de Visie ruimte en mobiliteit en het Programma ruimte... ..”*

Dat is ons niet gebleken.

Het besluit over het wijzigen van het bestemmingsplan Buitengebied Jacobswoude, waar de Kruisweg onder valt, is een zaak waarover de gemeenteraad van Kaag en Braassem moet beslissen. Zo'n besluit moet worden gebaseerd op de MRSV, de partijprogramma's, het Raadsakkoord en de provinciale regels.

Industriële veehouderij geeft overal in Nederland aanleiding tot veel debat en grote maatschappelijke onrust: over dierenwelzijn, overlast en risico's, zoals geur en gezondheid, en daarmee over locaties. Ons is niet gebleken dat er een serieus onderzoek is gedaan naar de verschillende denkbare locaties. Het heeft er alle schijn van dat is gezocht naar een nabije, goedkope plek in het agrarisch land, met voorbijgaan aan andere, wellicht wat duurdere maar kwalitatief wel aanvaardbare locaties.

Onze vereniging hoopt dat onze reactie gehoor vindt. De gang van zaken tot dusver vervult ons met zorg. Wij doen een beroep op het gemeentebestuur die zorg in het vervolgtraject weg te nemen. Dat kan door het voorstel te splitsen in één voorstel dat betrekking heeft op de A. de Graaflaan en één voorstel dat betrekking heeft op een nieuwe locatie voor het bestaande, dan wel het nieuwe, veel grotere bedrijf, zodat beide voorstellen op hun eigen merites kunnen worden beoordeeld.